

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ

К. О. Іващенко, А. Г. Ківа, В. Г. Литвиненко
Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ "ДонНТУ", м. Горлівка

Економічний та екологічний стан нашої країни представляють собою великі і взаємозв'язані між собою проблеми. Вирішення цих проблем потребує комплексного вирішення. Перш за все повинні використовуватися заходи по впровадженню раціональних екологічно-безпечних технологій видобутку корисних копалин та компонентів які мають промислове значення.

Сьогодні важливо усвідомити зв'язок між природою та суспільством, який носить взаємний характер. Зростання масштабів господарської діяльності людини, бурхливий розвиток науково-технічної революції збільшили негативний вплив на природу та призвели до поширення розбалансованості екологічної рівноваги на планеті. В наш час збільшились потреби у сфері матеріального виробництва природних ресурсів. Наприклад, за роки після другої світової війни було використано стільки матеріальної сировини, скільки за всю історію людства. А так, як запаси вугілля, нафти, заліза та інших корисних копалин не відновлюються, то вони можуть бути використані, по розрахункам вчених, через декілька десятиліть. Тому на сьогоднішній день треба більш широко використовувати на виробництві ресурсозберігаючі технології.

Яскравим прикладом зловживання економічним принципом природокористування може служити наша країна. В умовах планування в колишньому СРСР централізованої командно - адміністративної системи економіка України десятиріччями формувалась без урахування об'єктивних потреб та інтересів її народу, оцінки екологічних можливостей окремих регіонів. Панував принцип мінімум витрат, максимум прибутку. Фінансування природоохоронних заходів здійснювалось по залишковому принципу. В результаті склалась одна з екологічно «найбрудніших» економік - перенасичення хімічними, металургійними, міднорудними виробництвами із застарілими технологіями. В процесі суспільного виробництва щорічно залучається приблизно 1,5 млрд. тон природних речовин. В розрахунку на душу населення це складає 30 т. Такі великі обсяги первинного ресурсвикористання зумовлені екстенсивним характером експлуатації природно ресурсного потенціалу. Обсяг накопичених відходів добувної, енергетичної, металургійної та інших галузей промисловості досягає 15 млрд. т. і продовжує щорічно збільшуватись більш як на мільярд тон. Виснажуються не відновлювані мінерально-сировинні ресурси, інтенсивно забруднюються ґрунти і водойми, все більшою кількістю шкідливих хімічних речовин насичується повітряний басейн. Надмірне нарощування галузей з високою питомою вагою водоспоживання привело до того, що всі доступні водні ресурси опинилися на межі вичерпання.

Інтенсифікація землеробства, збільшення техногенного навантаження на земельні ресурси, безконтрольне застосування засобів хімізації в умовах низької технологічної культури призводить до прискореної деградації ґрунтів, їх родючості.

На території України практично не залишилось водоносних підземних горизонтів питного призначення, де б не були виявлені пестициди, нітрати та ін.

Ведучим принципом природокористування стає еколого-економічний принцип, який передбачає отримання максимального прибутку при мінімальних витратах і мінімальних порушеннях природного середовища.

Висока якість навколишнього середовища визначає стан добробуту суспільства, як і матеріальні блага, отримані шляхом виробництва. По шкалі цінностей природні блага по відношенню до матеріальних виходять на перший план. Тому суспільство повинне

миритися із закономірним підвищенням вартості промислової продукції, зумовленої високими платежами за природні ресурси. Компенсацією за це має стати підвищення якості повітря, води, ґрунту та інших компонентів соціоекосистеми.

В геоекосистемах із антропогенним навантаженням, близьким до граничного, вводять коефіцієнти геоекологічної небезпеки, якими регулюються в залежності від показника антропогенні впливи на довкілля. Збільшення коефіцієнта захищає геоекосистему від остаточного руйнування. Вводять коефіцієнти і для захисту геоекосистем, які мають рекреаційне значення чи цінні в науковому відношенні.

Сучасний світ не мислимо без заводів і фабрик, що роблять продукцію, необхідну для життя сучасної людини. Але при цьому стало майже правилом наплювацьке відношення до навколишнього середовища з боку працівників цих підприємств, що намагаються обійти природоохоронні норми під видом того, що роблять продукцію першої необхідності. Але не можна забувати, що найпершою необхідністю для людини повинна бути середовище, у якому він живе. Але в сучасному ринковому світі боротись за навколишнє середовище найкраще економічними методами, за допомогою економічних важелів. Зараз у нашій країні робляться спроби створити діючі механізми раціонального природокористування, визначені успіхи вже досягнуті, але цю роботу потрібно продовжувати. Найбільш слабкою ланкою діючого механізму керування природокористуванням є недостатня економічна зацікавленість підприємств в ефективному використанні природних ресурсів і охороні навколишнього середовища. Практика функціонування підприємств показує, що в даний час економічний збиток від нераціонального використання природних ресурсів безпосередньо на кінцевих показниках їхньої господарської діяльності позначається незначно. Це ж можна сказати і про заохочення трудових колективів тих підприємств, що мають досягнення в раціональному використанні природних ресурсів і дотриманні екологічних нормативів.

У системі заходів для стимулювання природоохоронної й енергозберігаючої діяльності важливе значення мають розробка і цілеспрямоване використання економічного механізму впливу на виробництво, що повинний створити умови для підвищення безпосередньої матеріальної зацікавленості трудових колективів підприємств у забезпеченні раціонального використання, охорони і відтворення природних ресурсів. Економічні методи містять у собі планування, господарський розрахунок і економічне стимулювання. Ці методи впливають на хід виробництва через використання економічних важелів таких як ціноутворення, фінансування, кредитування, матеріальні санкції і заохочення, довгострокові економічні нормативи і т.п.

Питанням вдосконалення управління природоохоронною діяльністю підприємства присвячені праці багатьох учених, проте, ще не вироблений реальний механізм практичного втілення принципів стійкого розвитку на рівні конкретних підприємств. Тому в таких умовах особливу актуальність придбаває проблема формування нової культури управління підприємством, базу якого складають принципи екологічної ефективності, які припускають зниження і запобігання негативній дії виробництва на навколишнє природне середовище при одночасному підвищенні фінансової ефективності його функціонування. Функціонування екологічно безпечної економіки забезпечує раціональне ресурсоспоживання і мінімізацію техногенної дії на навколишнє середовище процесів виробництва.

ЗАЯВКА НА ДОПОВІДЬ

на XXIII Всеукраїнську наукову конференцію аспірантів і студентів
«Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів»

ВНЗ	Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ "Донецький національний технічний університет"
Секція	8 - Проблеми екологічної безпеки
Назва доповіді	Взаємозв'язок економічних та екологічних чинників
Автори доповіді-студенти (ПІБ, курс, група, факультет, кафедра)	<i>Іващенко Ксенія Олександрівна</i> <i>Ківа Анжела Геннадіївна</i> 4 курс, група ЕНС-09 Факультет "Автомобільні дороги" Кафедра «Екологія та безпека життєдіяльності»
Науковий керівник (вчене звання, науковий ступінь, посада, факультет, кафедра)	<i>Литвиненко Володимир Григорович</i> старший викладач Факультет "Автомобільні дороги" Кафедра «Екологія та безпека життєдіяльності»
Адреса для листування	84646, вул. Кірова 51, м. Горлівка, Донецька область
Телефони для спілкування	(0624)552406
E-mail	kf-ebg@adidonntu.org.ua

Іващенко Ксенія Олександрівна
Ківа Анжела Геннадіївна
Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ "ДонНТУ"
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ
Науковий керівник: старший викладач В. Г. Литвиненко